

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 10326

BAYM PINKES FUN LUBLIN

Moses Schulstein

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

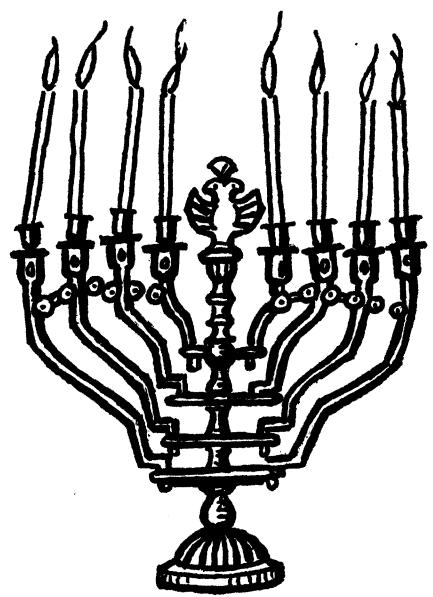
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

משה שלשטיין
ב' ים פנקס
פונו לובליין

דאָס בוך איז דערשיינען מיט דער הילף
פֿון שמואל און גאָלדּע שפֿיראָ, פֿאַרײַן,
צום אַנדענְקּ פֿון זיִערּעּ עַלטערּן:
זָאַב - דָוּבּ אָוּן אִטּ עַשְׁפּוֹרָאָ
זֶלְמָן אָוּן פִּיגּעּ - בָּאַשְׁעַ פִּישְׁמָאָן,
שׂוּוּעַסְטּוּרּ, בְּרִידּוּרּ מִיטּ זַיְעַרּ קִינְדּוּרּ,
אוּמְגַעְבָּרָאָכּ דָוּרָךּ דֵי נַאֲצִישּׁוּ רַוְצְחִים
צְוָאָמָעּן מִיטּ גָּאנְצּן לְוּבְּלִינְגּעּ יַדְנָטוּם.

משה שלשטיין

באים פנקס פון לובלין

דראמאטישער חווון אין א קופע אש

הילע אונ צייכנונגגען פון א. גאלנייך

1966

פָּרְדִּין

תשכז

פָּרְעָנְדִּיקְט דַּעַם דָּרוֹק
אֵין נָאוּעֲמָבָעֶר 1966
אֵין דָעֶר דָרוֹק עֲרֵי
פָּוֹן א. שִׁיפָּעָר, פָּרָגִין.

M. SZULSZTEIN
« DEVANT LES CHRONIQUES DE LUBLIN » — poème
Copyright By M. Szulsztein, Paris 1966

Printed in France

Imprimerie A. Schipper, Paris

באים פנקס פון לובלין

צ ו י ב ע ל י פ נ ק ס :

(פֿאָר אַן אַפְּעָנָעָם סְפָר)

ערידערחמיים, עפֿנט זיך מיט גנֶאָר,
טַאֲוֹלָעָן — טַוְיעָן פֿון אָונְדוּזָעָר סְפָר,
טַאֲוֹלָעָן — טַוְיעָן פֿון אָונְדוּזָעָר מִוּטְעָרְשָׁטָאָט.
בלוט אויף בלעטער היילקע פֿון פְּנָקָט —
טריווֹזָקָט אויף זיין דָּרוֹרוֹתְּדִיקָן זָיגָל.
נעַם, בָּרוּעָיר, אָנוּ מִיט באָגָעָר אָנוּ אַיְפָעָר,
וואַי אַסְבִּיגְעַטְרָאָנָק מִיט צוֹגָעְמַאְכָטָע אָוִינָגָן מְרַינָּק עַט,
אוֹ דָּעַרְשְׁפִּין זָאלְמָטו אֵין זָיַן בָּרוּי דִּי שְׁרָפָה
וואַוְסְפָּאָט אַוְיְמָגְעַבְּרָעָנט דִּי מִיטה אָנוּ דָּאָם וּוּגָל,
וואַוְסְפָּאָט אַוְיְמָגְעַבְּרָעָנט דָּעָר עַמּוֹד אָנוּ דָּעָר שְׁטָעַנְדָּעָר
אָנוּ דִּי חֻופָּה־שְׁטָאָנָג אָנוּ סְעַרְשָׁטָע מַאֲנִיאָוּנִיוּבִּיגְעַלְעַנְדָּעָר.

רונזהדייקע דעבער, קרוומע, שווערע טרעעפ.
דאסט פון קייטן, מאך פון אלטער בראמעט.
לאמיר געבן אין זוי ווי אמאל דריי קלעפ —
ווײ אמאל אין טויער פון דער שול דער שמש,
אי די מתיים זאלן דארט פאָרשווינדן אלע
זוויל צו שחרית האט געקריעט שוין דער האן —
פון די קבריהם די פאָרשווינטען ווערט נתגלה !
קומט אַרוּס פון אונטער אַיִיעָרָה מְצָבָה-שְׁטִיקָעָר,
אוֹפְּנָגָעָרִים-עֲנָעָן, ווּס' גַּיְעָן אַיִצְטָעָר בְּלֵבִים,
אוּן עַמְּטָרָעָט אַוְיף זוי פָּרָשִׂיחָט דָּעָר דְּבָרִיאָהָר
אין דָּעָר רְשָׁעָ אַוְן דָּעָר בְּלָבוֹלִימָאָכָעָר.
נָאָר אַיְן שְׁטִיְין די אַוְתִּוְתִּין פון אַיִיעָרָה, דָּעָר עִקָּר,
וּאָסָם קַיְיָן קַנְאָפֶל קָאנָן זוי נִישְׁתָּ בְּאַגְּזִוְנִינְגָּן ;
וּאָסָם זוי זְעָנָעָן פְּסָול נִישְׁתָּ גַּעַוּאָרָן —
אָפְּגָעָמָעָקָט פון שְׁטוֹוּלִיטָרִיט אַוְן יָאָרָן ;
כָּאָטָשׁ צְעַשְׁיָט אַוְיף אלע ווּיסְטָעָ פָּעַלְדָּעָר אַוְן צְעַזְוִית —
קַיְיָקָלָעָן זוי זִיךְ אַיִצְטָ אַהֲרָן ווי רִינְגָּעָן
פון אַונְדוּעָר אַלְטָעָר, שְׁוִינְגְּנִידִיקָעָר יְהָוִדִּיקִיָּת.
קַומְטָ אַרוּס, אַיְרָ ווּוִיטָעָ, ווּוִיטָעָ אַבּוֹתָה,
קַומְטָ, מְפּוֹרְמָמָעָן, גָּאוֹנוּים, גָּדוֹלִים, שְׁרָרוֹת
פָּנוּעָם טְרוּוּם, פון דְּמִיוֹן אַוְן מְחַשְּׁבָה,
אוּן אַיְרָ, פְּעַכְתָּעָר, שְׁטָעְנְדִּיקָעָ גַּעַרְאָנְגָּלָעָר מִוּט דָּעָר גְּנוּיט ;
פָּאָרָן לְעַפְלָ ווּאָרְעָם אַוְן דָּעָר שְׁלוֹוחָ פון אַ דָּאָר ;
אַיְרָ, פָּאָרוֹנְקָעָן בִּיזְן קָאָפֶ אַוְן טִיפְן פְּלָטוֹלִים,

איר, נשרפים און געשענדגעט פון גורת ת"ה,
 איר, פֿאַרְיָאנֶט פֿוּן אִימְתִּיבּוֹת אֵין דַי קָעַלְעָרָן אָז נָאָרָעָט,
 איר, צעהאקטע אויף די קלעצער פון עלייתידם.
 טאַוּלָעָן — טויערָן פֿוּן אַלְטָן בִּיתִיחְקָרָות,
 טאַוּלָעָן — איינְגָעָוָאַלְגָּעָרְטָעָר, פֿאַרְוּוִיטָעָר פֿלוּוִיט
 ווּ דְאַם אָרָט פֿוּן טוּוִיט אֵינוֹ אַוִיךְ גַּעֲמָוִיט ...
 קָומְטָ אַרְוִוִים פֿוּן דָּאָרָט, אַיר אַבּוֹתִיאָבוֹתִינוּ,
 ווּאַם הָאָט דָאַ אַמְּאָל אֵין ווּאַגְּלָל אַפְּגָעָשְׁטָעָלָט דַי בִּירַ,

בַּיְיַיְדַעְרַ קִירְכַּע אַוְיפְּגָעָשְׁטָעָלָט גָּאָטָם הָיוּ בְשָׁבָנוֹת
 אָזָן בַּיְיַיְשַׁלְאָסְבָּאָרָג אַפְּגָעָרוֹת פֿוּן לְאַגְּגָן, וּוַיְיַפְּנַי וּוַעֲפַ

לְאַמְּוִיר אַיְצְטָעָר דַוְרְכָשְׁנִיְידַן די צִיְיַת וּמִיט אַ זְעַג
 בַּיְיַיְזַעְוַעְרַ פֿאַרְקוּיְלָטָע שְׂוֹאָרְצָע טָעָג.

די געשטאלטן פון אמאָל:

יר האבן פון וווײַיטן אַ בתיקול פֿאַרנוּמָעַן.
איַר האָט אָונְדוֹ גַּערוֹפָן — מִיר זענעַן גַּעֲקוּמוּן.

איַן בִּיטעַרְנֵישׁ האָט אוָר גַּעֲוַעַט אָונְדוֹ, איַן האַרְבָּשָׂאָפָט,
אוָר, ווּוִיטָע יְרוֹשָׁהָשָׂאָפָט אָונְדוּעָרָע, אַרְבָּשָׂאָפָט.

לְעַשְׂטַיָּאָוִים דָּעַם גַּעֲשִׂימָעַר פָּוָן אָונְדוּעָרָע קְרוּינְגָּעַן! —
די הַעֲרַצְעָר אִין אִימָּה, איַן פִּינְגְּטָעָרָן שְׁטוּינְגָּעַן:

וּאָס טוֹט זִיךְ? די יְידָןִישָׂאָט אִיז גָּאָר אָן יְידָן?
קִיּוֹן נִיגּוֹן פָּוָן תּוֹרָה, קִיּוֹן רַעַשׁ פָּוָן יְאַרְיָדָן;

מען הערט נישט קיון קלאנג מער פון יידישע מיילער,
די ווינטמאכער, טומלער, די לוייטער און אוילער.

מען הערט נישט קיון קולות, זאל זיין באטשיי קלולות —
צי זענען שוין אויסגעלייזט אלע פון גלוט ?

לייגט נאך אמאל שערבעלען אונדו אויפט די אוינן —
ニישט דארפֿן דאס צווען אין ענט געבעגן.

קיון קידוש, קיון קדיש, קיון תפילה, קיון ברכה,
קיון קלאָפּ און קיון טראָפֿעניש פון בעילמאָה.

קיון חילך פונעם שמיד און קיון קלונג פונעם בלעבער.
מען זעט נישט קיון רוייך מער אויפט יידישע דעכער.

קיון פלאָפּל פון קינדער, קיון זמר פון קלוייזן.
— האָב אַיך דען אַין דמיין געזען דאס, דער חוזה ?

— אַון אַיך אַיך, דער "אייזערנער קאָפּ", נישט באָגָעָם עַמְּ —
דעַם מוח געשאָרפֿט אַון דערגיי נישט דעם אַמת.

— אַון אַיך, שאָול וואָל, דער אַיינטאגִּיקִּער מלֵךְ,
ויאָס מעשיות פון זיך אַון מײַן מאָכְטשאָפּט דערצייל אַיך,

האָב אויך נישט קיינן קראפֿט צו באָנגרייפֿן, דערפֿאַרشن
וואָס וויסט איז די יידנִישטָּאט, לְיִדְיק, אָן יְוֹרְשִׁים.

— אויך מיר, דער מהרש"ל, דער מהר"ם, די גְּדוֹלִים,
ニישט הוּפְט זַיִן קענען. וועקְטְּאַוִּיף דעם בֵּיתְיַעֲלוּם!

ריַזְמִיטְאַיְזָן אַלְעָ קְבִּירִים אָן גִּסְטָן אַיִּיעֶרֶת הָאָרֶץ אָוִים,
רוֹפְּטְּאַוִּיף אָן אַסְּפִּיה פָּנוּ וְעַד אַרְבָּע אַרְצּוֹת.

מיר שליכּן אַרְוּם אַין די יִדְיִשְׁע גָּאָפָּן
אוֹן טוֹיטֻעָרָהִיט רַיְמָן מִיר דָּאָרֶט פָּנוּ זַיְד פָּאָפָּן.

מיר שליכּן דעם רַיְנָעָק אַרְוּם אַון פָּאַדוֹאַמְּטָשָׁע.
איָ אַמְּתָה, קיַּין שְׁפָוָר מַעַר פָּנוּ אָונְדוּ דָּאָרֶט שְׁטָאָמָט שְׁוִין?

עַם בְּרַעַנְתָּ נִישְׁט קיַּין לִיבְכָּת אָן קיַּין טְלִיתָ נִישְׁט פְּלָאַטְעָרָט.
צי האָבָן זַיְד אַלְעָ, חֲלִילָה, גַּעַשְׁמָדָט דָּאָרֶט?

מעַן הָעָרֶט דָּאָרֶט נִישְׁט מַעַר דַּעַם בְּעַלְּ-תְּפִילָה, דַּעַם חֹוָן,
זַאַל זַיְן כָּאַטְשָׁ דַּעַם שְׁטָאַפְּנָאָר, דַּעַם לֵץ אָן דַּעַם בְּלָאָזָן.

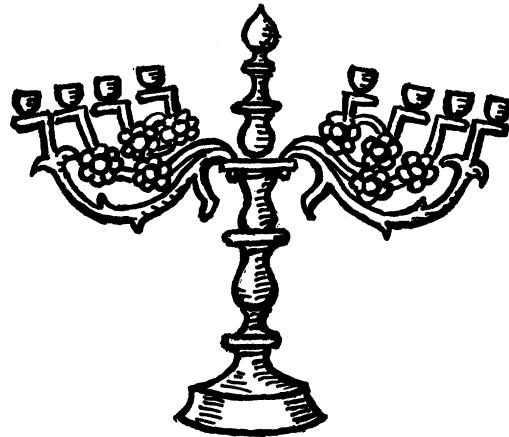
מיר זּוֹכָן אַוִּיף שְׂטִינְגָּעָר, אַוִּיף שְׂוּעוּלָה, אַיִּין בְּרַאֲמָעָם
אַ טְרַעַר פָּנוּ אַ קְיָנְד אָנוּ אַ צְעָרָטָל פָּנוּ מַאֲמָעָם,

די פרייד פון יומיטובים, די דאנות פון וואכט —
 און הערן בלויו אונדווער אינגענע קנאָן...

 פאַרדעקט אלע טייכן מיט במאָרעם ווי שפיגלען!
 און שבעה זיך זעצעט אלע בערג, אלע חילען! — —

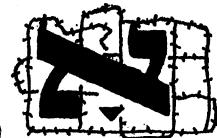
 איר האָט אונדו גערופן — צו וואָס און צו וועמען?
 אויף הייבוט הקבר? אונדו פלאָן? פֿאַרשעמען?

 וו איז אונדווער שטאט, אונדווער צייבור און קהָל?
 וו איז אונדווער הײַם — אונדווער אם בישראל?

ד י ב ע ל י - פ ב ק ס :

ט איז זי, די שטאט די געליבטען, געשעכטע.
פֿאַרְשׁוּוֹינְדָּט נִישְׂטָמָן, גַּעֲשְׁטָאַלְטָן פֿון עֶבֶר, אַין קְבָּרִים,
צְוָרִיק אַין דָּעֵר רָוֶאָרְיָן גַּיְתָּן נִישְׂטָמָן, וּזְאַרְתָּן צִי,
נִישְׂטָמָן אַיזְטָמָן אַיזְטָמָן פֿאַרְשָׁעָה אָונָן רָגָן.
אָט אַיזְטָמָן, די שטאט, אַין דִּי בְּלַעַטָּעָר פֿון סְפָּרִים,
מִיטָּפְּעַנְגְּצָטָעָר פֿאַרְלָאַשְׁעָנָן, שְׁוּאַרְץִיאַוְּבָעָזְעַטָּעָר,
די היְזָעָר צְעַפְּלַנְדָּעָרטָן, פֿון דְּוִיכָּן דְּעַרְוּאָרגָן.
אָט וּוַיְקָלָעַן מִיר אָוִיפָּה די מְגִילָּה פֿון טְרוּיָעָר.
קוּמָטָן, זִיְּרָעָם פֿון נַעֲכָטָן, קוּמָטָן, קִינְדָּעָר פֿון מָאָרָגָן,
אָונָן גַּיְתָּן זִיךְרָה הַעֲנָטָן וּוּי אַברְיָק אַיְבָּעָר תְּקוּפָות,

קומט אלע אהער צו דער שוועל פונעם טויער —
צום ספר, צום פנקס קומט אלע ! קומט אלע !

ויהי — אוין געווין אוין ... בימי — אין די טעג ...
אראָפֿגעַלאָזֶט האָט צו דער געפט זיך דער שפֿאָרְבָּעָר —
דער שונא יִשְׁרָאֵל מיט קרייצֶן אוין העק,
פֿון אַמְּחִים אוין שיין דער צעטראָעָר, פֿאָרְדָּאָרְבָּעָר,
צו שאָרְפָּן אויף אָונְדוֹעָרָעָה הייטן דעם חַלְפָּה,
אונְדוֹ נַאֲכָדָעָם צַעְפְּלִישָׂוֹן, צַעְפְּעַרְטָלָעָן, צַעְדְּרוֹיבָּן;
אונְדוֹ נַאֲכָדָעָם אויף אַשׁ אוין אויף פֿאָרְעָךְ צַעְשְׁטוֹיבָּן.
ער דָּאָרְפָּ נִישְׁטָה דִּין בְּרָכָה, עַר דָּאָרְפָּ נִישְׁטָה דִּין תְּפִילָה,
דו זָאַלְסָט אִים בָּאָגְלִיכָּן, בָּאוֹיְפָּן, בָּאָטְרִינְקָעָן,
ער וַיְוַיל נִישְׁטָה דִּין שְׁוֹחֵד, עַר וַיְוַיל נִישְׁטָה דִּין גְּלוּיבָּה,
נִישְׁטָה וּאַמְּעָר צּוֹם שְׁמַד גִּיטָּע — נַאֲרָ צּוֹם דָּעַרְטְּרִינְקָעָן ...
ער וַיְוַיל פֿון דִּיר גָּאָרְנִישָׂט — דִּין נִפְשָׁ בְּלוּיו וַיְוַיל עַר.

די געשטאלטן פֿון אַמְּאָל :

קיין בחירה צומאָל דִּין אַמְּוֹנָה צו בִּיטָן ?
ס'אַיְן נִישְׁטָה יַעַנְעַ צִוְיטָן, ס'אַיְן נִישְׁטָה יַעַנְעַ צִוְיטָן ...

ד י ב ע ל י י פ נ ק ס :

מען האט אונדו פארצויומט און פארגדרט מיט דראטן,
וועי קרייציקע היינטער אַ קנויל אַ פארדריויטער,
פארקוועטשט אונדו אין ענגשאפעט מיט חברות און צדדים,
עסקנעם און קעמעפער און אלערלי שטררייטער.
אַ מענטש גויט אַרום — בלויו געפֿאָר פֿוּן אַ שאָטן,
דעָר גוֹף האָלט זיך קוּם אין צעפֿליקטּע בְּגָדִים.
עם טרייבט דער גערמאָנער. עם בלאנקען אום פְּלִיטִים.
אַ קינד און אַ קיְשָׁן. פֶּאֲרַצְּגָּטָּן אַון צַעֲשָׂרָאָקָּן.
אָך, אֲחֵיכֶם לְאַרְחָה גַּעֲקָמָעָנָע, פְּרִישָׁע.
עם גַּיְעָן מְגֻפּוֹת אַון שְׁנִידָן אַון בְּרָאָקָּן.
עם גַּלְיָעָן דַּי פֶּאֲרַבָּן פֿוּן טִיפּוֹם אַון פְּאָקָּן.
אַון סְ'אָרְבָּעָט אַון יָאָגָּט זיך דַּי חַבְרָה קְדִישָׁא
פֿוּן טְוִיָּעָר צַו טְוִיָּעָר, פֿוּן גַּאנְעָק צַו גַּאנְעָק
אַין פְּרִיעָר פֶּאֲרַטָּאָגָן בַּיּוֹ טְוָנְקָלָעָ פֶּאֲרַגְּאָכָּטָן.
אַון נְאָעָנָטּ פֿוּן אַונְדוּ — דָּעָר גַּיְהָנוּם הַתְּחִתָּן
צְאָפְטִיאָוִים אַונְדוּ דָּאָם בְּלָוֶט אַון דָּאָם חַיוֹת — מְאִידָּאָנָעָק.
דָּאָם מְוִיל פְּוֹנָעָם מְוּלָּךְ וּוְיל אַלְעָ פֶּאֲרַצְּעָרָן.

ד י ג ע ש ט אַלְטָן פֿוּן אַמְּאָל :

אוֹ וְוַיִּ וְזָאָם מִיר הַעֲרָן ! אוֹ וְוַיִּ וְזָאָם מִיר הַעֲרָן !

ד י ב ע ל י י פ נ ק ס :

ס'איו רווייט יעדרעם שטיינרל פון אונדו דארט **בָּאַמְּפָאַרְבָּן**,
 דער הימל — פָּאַרְרוֹיכֶט פון געביין און געפלוייש,
 און גאט פון יישראאל פָּאַרְנוּמֶט אונדווער קרבן
 מיט **אַלְעָרְלִי** מיתות, ווי **ס'שְׁטִיְיט** אין דער תפילה
 אין טאג פון זיין משפט : בְּמִים, באַש,
 בהיה, בְּצָמָא, ברעיש, בְּמַגְפָּה,
 ברעפּ, בחניךָ, בחרבּ, בסקילָה.
 עם הוליען די דִּיְתְּשָׁע גַּעֲפָאַנְצָעַרטָּע שְׁדִים
 און טרייבּן אונדו פון די פָּאַרְעִיפּוֹשְׁטָע הייפּן,
 מען טרייבּט פון דער גָּרְאַזְׂקָעּ, שְׁעַרְאָקָע און מיידָאָזּ
 מיט אלֵין און מיט אלְעָם די שטאמט גויט אַגְּאַיְינָעָם :
 קבענִים, יהסְנִים, ישיבּות, פָּאַרְאִיְינָעָן.
 אַ דּוֹר מִיט אַ דּוֹר הַאֲלָט יַיְד אָן פָּאַר די הענט.
 אַיְן פַּעַקְלָעָד פָּאַרְקָנִיפּט דָּעַר סְרִיחָבּ מיט שְׁטְרִיקְלָעָד.
 צעשאָטָן דָּא לִיגְט אונדווער לעבּן, צעריבּן,
 ווי **ס'מִיסְט** פון די שְׁטְרִיוֹזָק די אלְטָע צְעַטְרָעַנט,
 און זועָר **ס'הָאָט** זיך אַפְּגָעַשְׁטָעַלְט אַיְוֹ שְׁוִין גַּעֲבָלִיבּן
 פָּאַרְלָאָזּ און אוּפּ שְׁטָעַנְדִּיק בָּאַרְיוֹאִיקָט אָן גְּלִיקְלָעָה,
 די אוֹגָן דָּעַרְלִיּוֹטָע אַיְן עַרְגָּעַץ גַּעֲוָעַנדָּט ...
 מען האָט אַפְּגָעַשְׁלָאָסּן אונדו דארט אַיְן וּוְאַגְּאַגָּעָן —
 יְאַרְחָוְנְדָעַרטָּעָר האָט מען מיט אונדו אַפְּגָעַשְׁלָאָסּן.
 גַּעֲזָגָנָט זְוִית, לִיבּעַט, חְלוּמוֹת, פָּאַרְדְּרָאָסּן.

א מענטש קאן א מענטש נישט קוּקן אין פנים.
ニシטַּא מער בֵּי וועמען צו בעטן זיך : חעלפֿט . . .
פֿאָרְקַּלְאָפֿט אונדזער גורל מיט ריגלען און ברעטער.
אין שפֿאָרְעַן די טָאגִישְׁין, זוי ס'לעבן, נאָך זשייפֿעט.
אַ קִינְדֶּ פָּוּן אַ מְאַמְּנָן צְעַשְׂיוֹדָת אֵין, צְעַרְפָּה,
אוֹן פְּקִינְדֶּ אֵיךְ אַלְיָין ווערט צְעַרְפָּן אוֹיף הַעֲלָפֿט.

די געשט אלטן פָּוּן אַ מְאָל :

מיר זיידעט פָּוּן נְעַכְּטָן.

די קִינְדָּעָרְ פָּוּן מְאָרְגָּן :

מיר אַיְינְיקְּלָעָד שְׁפַעְטָע.

בִּיְדֻעְ צְדָדִים :

מיר דָּאָרְפָּן דָּאָם ווַיְסָן ! מיר מְוַיְן דָּאָם ווַיְסָן !

די קִינְדָּעָרְ פָּוּן מְאָרְגָּן :

פְּאַמְּעָלָעָר, קִיּוֹן ווְאָרְטָט נִישְׁטָט, קִיּוֹן אֹותָ נִישְׁטָט פְּאַרְחִיְּפָעָרָט —
מיר דָּאָרְפָּן אַלְץ ווַיְסָן ! מיר מְוַיְן אַלְץ ווַיְסָן !

דִּבָּעַלְיֵידֶפְּנָקֶס :

ית א געליארעד
טויב און באנומען,
מייט א געוואַיעניש
הויל איז משוגענען,
זוייט אויף מרחקים
ציען די צוֹגָן.
וואו פירן שטעגן?
וואו פירן ווועגן?
וואער קאן דאס זויטן?
וואער ווועט עס פרעגן?

ס'וועינגען און ס'לאכָן,
ס'שוויגן און ס'שריעען
ווײיט אויפֿ דֵ שטראָקעַם,
ווײיט אויפֿ דֵ פְלאָכָן
קלַאַפְּנֶדֶיךְ,
סַאַפְּעַנְדֶּיךְ,
רעדער צַעֲגִירְיַזְשָׁעָן,
רעדער צַעֲקִירְיַעָן
דומם און חומָר,
זעאָנג פָּוֹן טְרוּמָעָה,
שְׁאַטְּנָס אָן בִּינְעָר —
צַוְּישָׁן דֵ צַיְנָעָר,
שְׁטַאַלְנֶדֶיךְ,
מַאַלְנֶדֶיךְ —
טְרִיבָּ
טְרִיבָּ.
און מיטָן דְּרִיבָּ,
רעשָׂטָן אָן דְּרִיבָּ
אונטָן צַעֲצִילָן זָהָר,
אונטָן צַעֲטִילָן זָהָר
רעַלְטָ מִיטָּן דָּאָרָה,
דָּאָרָה מִיטָּן דָּעַלְטָ.
שְׁפָאָרֶט זִיךְ אִין שְׁפָאָרֶעָ
זֶכֶר פָּוֹן זְוַעַלְטָ —

פֿאַסְטִיקֵל טָאגִילּוֹכֶט,
פֿאַסְטִיקֵל הָעַלְט ;
שְׁטוּרָאַלְעַבֵּל אַיִינְצִיקֶט,
שְׁנִירָעַלְעַ שִׁיּוֹן,
בִּינְדָּ אָונְדוּן, פֿאַרְקְנִיפֵּט אָונְדוּן,
נָעַם אָונְדוּן מִוּט זִיךְרָה,
גַּיבְעָ אָונְדוּן אֲחִוּת,
גַּיבְעָ אָונְדוּן אַרְיוֹן.
זַיִן אָונְדוּן אֲמַלְאָכָם
גַּאַלְדְּעַנְעָר פְּלִינְגָּל.
מַאַכְט אִים אֲמַלְאָרָע,
זַיִיט אִים מַקְבֵּל
אַיְודָעָר אַוִּוָּך שְׁטַעַנְדִּיך
וּוּעַט אִים פְּאַרְלְעַשְׂן
דָּאַרְטָן אַוִּוָּך יְעַנְעָר זַיִיט
בְּרַעְטָעָר אָוָן רִיגְל
אַיְזָן-גַּעַשְׁמִידָטָעָר
הַיְמָעָר,
מַחְבָּל.

שְׁטוּרָאַלְעַבֵּל אַיִינְצִיקֶט,
בִּימְטָ אָונְדוּעָר אַנְחָאַלְט,
אַנוֹאָג, דָּרְמָאַנְנוֹג :

הַאָּפָּ נָאָר, הַאָּפָּ ...

אפשר ... נאך ...
נאך נישט דער סוף ...
נאך ... נאך ...
נאך נישט דער סוף ...

שפארט זיך אין שפארע,
טראנט זיך פארבי :
דעטב און בעריאזע,
קאטקלעך, היימעלעך,
בעדער און לאנטקעט,
פערד און בחמיהלעך
צופן זיך גראזן.
פויילישע פעלמער.
בענקשאפטן נאייען.
הינט אין די בודעם
עריגיזיוו וואיינ
לאנג.
באנג.
עמערט אין ברזגעמער
זונקען און שווערין,
עופות אין שטרייען
זונן אַ קערן.
טוייכעלעך בלוייעכע.
קאטשקלעך שוועמען זיך

אונטער השגחה
מאמעס געטריי,
שוימט א משפחה
פרידלעך און פרוי — — —
אלץ איו פארביי,
אלץ איו פארביי ...
פויישע דערפער.
קראנצן און סנאפעט,
פליטן, געשפאנגען,
באמוטען פראסטען,
שטרויינען ביידעטם.
רייחות פון ליפעט,
הii און רומיינגען.
שפארט זיך אין שפארט,
שווועבן פארביי
שטעטלען היומישע,
פומטען, פארלאזטעה.
שפארן זיך ווינטעלען,
סודען זיך, סודען :
טראוניק, טריעבלינקען,
בעלזשען, מאידענק ...
סודען, פארחוידען,
אלע צוואמען
קעט זיך פארחוידען :

אפשר או נאך נישט ...
נאך נישט ...
דען סוף נישט ...
קינדרערשע הענטלעך
וועקו אַ מאמען,
טרײַסְלָעַן פֿאַרוּאַרְפֿעַנְעַם,
זִוִַּיטִיקָן קָאָפֶ :
מאמעשי, שלאָף נישט,
לאָז מיר נישט אָפֶ ...
צִיעָן דֵי צוֹגָן,
צִיעָן דֵי צוֹגָן.
געבעטן, היינט,
מאָרגָן. נאָך.
משא ווועט סְטָאַיִינָן,
לאָסְטָן ווועט גַעֲנוֹגָן.
וַיַּדְעֵר וַיַּדְעֵוִי.
וַיַּיְיַה אָז אָך.
טוֹוַיטָע צַי מִידָע ?
זִקְנָה צַי יְוָנָנָה ?
וַיַּעַר ווועט עַמְּ וַיַּמְּפַן ?
וַיַּעַר ווועט דְּעַרְקָעַנָּן
ריְפָן אָזְן קְנָאָכָנָם,
שְׁלַבְצָן אָזְן טְרַעְרָן
וּוְעַמְּעַנְמָדָם זְעַגְעָן ?

וועמען געהערן ?
מענטש איז פאר מענטש,
גוף איז פאר גוף
אנשפאָר,
צוים.
קויים,
קויים
לעבענדייך,
קלעבענדייך
שאָטן איז שאָטן
דרעננט,
עננט.
אטעם איז אטעם,
ביינערנע קלעמען.
שלויים. שווויים.
וועמענים ?
מיינט,
דיינט,
זיין ...

ס' פלאָצט דער וואָגאָן,
שטייקט זיך און וואָרגנט
פונעם מישמאַשיקוּ
שטויביקן-אַשיקוּ,

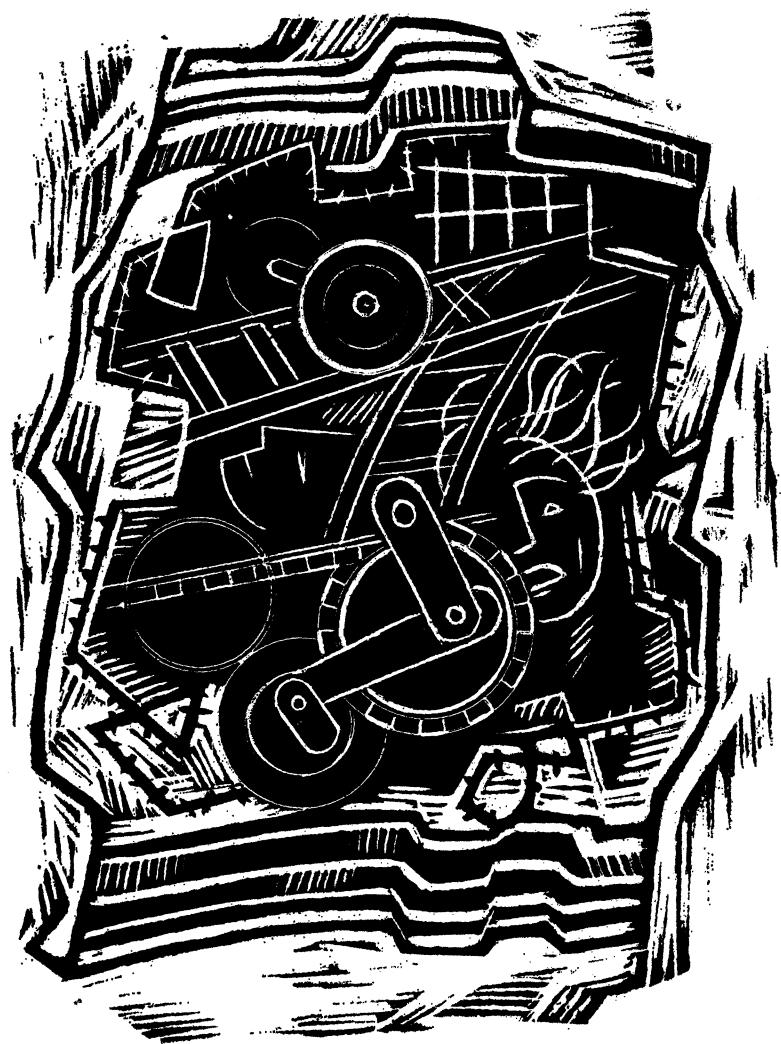
דאָרֶן
קוֹוָאַרְן
מענטשנונוֹאָרְגָּ.

— — — — —
אונטער די רעדער
אליך וווערט פֿאָרְדְּרִיכְט,
אליך וווערט צְעִירִיבָּן,
אליך אויסגעמִישט דָּא.
אליך וואָס גַּעֲבְּלִיבָּן,
אליך וואָס דָּאָרְפָּ בְּלִיבָּן —
רַעַדְעַר צְעִירִיבָּן,
מאָלִין-צְעַמְּאָלִין :
נַחַתָּן, צְעָרָן,
שְׁרַעַק פֿאָרְסְּכָנוֹת,
סְקִרְיָה פֿוֹנְגָּם סְוִפְּרָם
גַּעַנְדוֹעַנְעַע פֿעַדְעָר,
צְנִיעָות, בְּצִיאָות,
ריינְגָּר נַאֲמָנוֹת,
בלְעֵנְדָּ פֿוֹנְגָּם זְוִיבָּרָן
פֿאָרְבְּטִיקָּן טְוִשְׁטָעָר,
צי פֿוֹנְגָּם פֿאָרְדָּעָם —
ביינְגָּוּל אָזְן גַּאֲרָן,

מנחג און מצווחה,
ניגון פון תפילות,
צדקה און קצבה,
טרויום פון משיחן,
טעם פון מאכלים,
ריח פון קיבן,
גליכון און חלום,
מושר פון טאטעם,
齊יטער פון מאמעם,
שאל פונעם שופר,
ס'קלאפען פון האמערַם,
גרילץ פון דער קאָרבָּעַ,
גלאָנץ פונעם טייסטער,
שטויב פון דער טאָרבָּעַ.
עֲזֹבּוֹת אָוֹן פְּרִיָּה,
ווענט פון די פָּאָלעַטַּם,
שיין פו לעגענדע —
אלץ גויט צו ענדע —
דאָ, אויף די פּוַיְלִישׁעַ
וועגן פֿאָרגְּגִיאַט
מיין טויזנטֵי אַרְיקָעַר,
בִּיטְעָרָעַר, צְרָחָקָעַר,
גָּלָאָרוַיְכָעַר גָּלוֹת !

וועיגען די ווערבעט,
קלאנן די קליאגען
איבער וואגאנען —
מייטות-עגלות —
לאנגען, פארהעמערטע
גלוית-עגלות...

— — — — —
מייטן פארגעלטן
齊ימיקן טלית
האט זיך א זקן
ס'פנימ פארשטעטלט —
מער נישט צו דאָרפֿן זי
זען אָט די וועלט,
אָט די פארשאָלטענע,
בלוטיק-צעשפאָלטענע;
מער זי נישט אַנקוקֿן,
マイאָסּע אָונִ בְּיוּעַ ...
חֲתָן אָונִ בְּלה
האלטן זיך אָן.
פֶּאָרְן וּוּהִין?
פֶּאָרְן פָּוּן וּוּאָנָעַ?
אָפְּשָׁר פָּוּן קָאָרְיוֹו,
פִּילְעָוּוּ, לָוְבְּלִין?
אוֹ דָּאָם אָזְדָּאי

זיעיר באשערטע,
לאנג שוין באגערטעה
חטונה-דריזע ? ...
ס'איו זיעיר חופה
דאך פון וואנגאן,
ס'איו זוי דיא עדה
מקדיש מיט קרייש ...
חתן און קליה
בייגן און קעפ.
ושוישקעניש,
פליטטערניש,
ליבער געשעפטש :
זוי וועט עם הייסן,
ס'קינדעלען,
זוי ?
ס'ימעלע ?
ס'ינדעלע ?
ס'ימעלע ?
צבי ?
ס'זועלן נישט פעלן
געמען נאך וועמען !
געמען.
געמען.
געמען.
געמען.

ציען די צוּגָן,
ציען די צוּגָן.
ס'ווולן אונדוֹ אלע
געמַעַן גענַגַּן —
געמַעַן נאָך ווועמַעַן.
חַיִּים אֵין שְׁרָה,
דְּבוּרָה אָוָן שְׂיעָן.
יִדּוּשָׁע קִינְדָּעָר
פָּאָרָן אָוָן פָּאָרָן.
עֲרַשְׁטָע אָוָן לְעַצְטָע —
לְעַצְטָע נְסִיעָה.
מְשַׁהְלָעָה, הַעֲרַשְׁעָלָעָה,
רְיוֹזְעָלָעָה, צְיַפְעָלָעָה,
אַיְגָעָלָעָה — קַעֲרַשְׁעָלָעָה,
בְּרוֹגָעָה לִיפְעָלָעָה.
שְׁלָמָהָלָעָה, מְעַדְעָלָעָה,
גָּאַלְדָּעָלָעָה, חִינְדָּעָלָעָה,
גְּרַעְגָּרָלָעָה, פְּעַנְדָּעָלָעָה,
קְלַעְפָּעָרָלָעָה, וַיְגָרָלָעָה.
שְׁוֹעָלְבָעָלָעָה, שְׁעַפְסָעָלָעָה,
אוֹצָרָלָעָה, הַעֲרַצָּעָלָעָה,
שִׁיכָּעָלָעָה, זַעַקָּעָלָעָה,
הַעֲמָדָעָלָעָה, שַׁעַרְצָעָלָעָה.
טְרָאָסְקָעָט אָוָן ווִיגַּט זִיךְ,

ווינט דער וואגאנ.
ווען וועט מען אנטקומען?
וואו קומט מען אן?
טראנסקעט און ווינט זיך,
ווינט און פאַרווינט.
אָט איז דָּם וויגעלע,
יאָנקעלעט וויגעלע!
וואו איז דָּם ניגעלע?
וואו איז דָּם ציגעלע?
ס'שינגע, דָּם וויסע,
דָּם גָּלְדָּעֵנָה ציגעלע?
ראָזִישִׁינְקָעֶט־מַאֲנְדָּלָעָן.
פֿאָרט עַמְּ נִשְׁתְּחַאֲנְדָּלָעָן.
ס'שְׁפְּרִינְגָּט פֿוֹנְגָּעָם צוֹגָן,
שְׁמִירָה, בָּאַטְרוֹג.
אוֹיְגָן פֿוֹל גְּרוֹילָן,
מעַסְעָר אִין מוֹילָן!
וּוְעַלְפָּה אִין דִּי גָּאָסָן,
וּוְעַלְפָּה אִין דָּעָר שְׁטָאָט —
לוֹויפְּט עַמְּ אִין וָאַלְדָּר,
לוֹויפְּט מִיטָּ גַּעַזְאָלָר,
גִּיכְבָּעָר אָהִין!
רוֹפְּט יְעָדוֹ אָוִיתָה,
רוֹפְּט צָו דָּעָר הַאֲקָה,

צוֹם קָפָרָאַבֵּין !
 אֲוֹסְפָּרִיְּסָן וּוּעַט מַעַן
 ס'גָּאַלְדָּ פָּזָן דִּין מוֹילָן,
 נַאֲרָ נִישְׁתָּ דִּי קֶלְהָה,
 ס'מַעְפָּעָרָ, דַעַם גְּרוֹיָלָן,
 לוֹיפְּטָ עַם אַיְן וּוֹאַלְדָּ,
 לוֹיפְּטָ אַיְן דַעַם פּוֹשְׁטְשָׁעָן,
 בְּעַנְטָשָׁט אִים דָּאָם מַעַפָּעָרָן,
 פְּעַטְטָ אַיְן זַיְן מוֹילָן !
 וּוי דַעַם פְּרוּבָת
 חִילְיקְטִיזְשָׁעָן, קַוְשְׁטִיזְשָׁעָן !

כְּשַׁרְעַ פִּיסְעַלְעַן
 חָאַט דָּאָרָט בְּאַפְּלָעַקְטָן
 בְּלוֹט פָּנוּעַם גַּעַטְאָן,
 קַוְיַּט פָּנוּעַם גַּעַטְאָן,
 אַבְעָרָ דָּאָם נִיגְעַלְעָן
 פָּזָן גָּאַלְדָּן צִינְגַּלְעָן
 נַאֲךָ נִישְׁתָּ פְּאַרְדוֹיְשָׁטָן,
 נַאֲךָ נִישְׁתָּ פְּאַרְמָעַקְטָן,
 נַאֲךָ נִישְׁתָּ פְּאַרְשָׁוּעַנְקָטָן,
 שְׂוֹרְשָׁטָן אָוָן שְׂטָעַקְטָן
 פְּעַטְטָ אַיְן זְבָרְוָן
 פָּזָן דַעַם גַּעַדְעַנְקָעָה,

דעם נישטיפאָרגעטען.
ס'ציכטיקע פעלעבל,
האַלב אַפְגַעַזְעַנְקַט,
פלְאַמְעַן פּוֹן גַעַטָּא
חַאַבְן גַעַפְרוֹוֹת שַׁוִין
טַאַן עַם אַ בְּרַעַן,
טַאַן עַם אַ סְמָאַלְיָעַן,
נַאֲרַ נִשְׁתַט אַיְנָגָאנְצָן,
נַאֲךְ נִשְׁתַט פְאַרְצָעַרטַט,
טרַאַגְטַט עַם דַעַר צָאָרַן —
פּוֹלְ שַׁוִין דַעַר קְרוֹגַן,
וּוּ נַאֲרַ אַיְם טַרְאַגְן,
אַיְלַעַמְעַנְט אַיְוִיגַן,
פּוֹיֵיל פּוֹנָעַם בְּוִינְגַן,
פּוֹיֵיל פּוֹנָעַם צָוָג.
הַעֲכָר דְאַט מַעֲסָעַר !
הַעֲכָר דַי שְׂוֹעָרַד !
בַּיּוֹ צַוְדַי חִימְלָעַן !
בַּיּוֹ דַעַר פְמָלִיא !

— — — — —

ס'גִוִיט אַיְם, דַעַם צָוְגַ דְאַרְטַט,
נַכְפָה אַ וּוֹאַרְתַת,
קְלוֹאַפְט עַר אָוּן קְלִימְפְעַרטַט,

היערט און אימפערט,
טריבעלט און רודערט
יעדן וואגאן.
רעועניש, וואוועניש,
חלפֿריך, שארט.
כח נעמיטן
פאָרְן גַּעֲיָם,
לעכטן גַּעֲיָמ.
צדֿה לְדַרְךְ,
פִּיטֿעָר פָּאַרְצָעָרְט —
ס'לאָנְגָּע שְׂטִיק וּוֹעֵג,
בְּמַאלְיָע פָּוּן שְׁפָאָלָן,
אייזן אָוּן עָרָה.
דאָכְט זְוֵה, גַּעֲשְׁטָעַלְט
חָאָט זְוֵה דָּעָר צָוֵג דָּאָרָט,
ראָפְּטוּם גַּעֲשְׁטָעַלְט?
ראָפְּטוּם גַּעֲשְׁטָעַלְט?
אוּגַּן אִין שְׁפָאָרָע
ברִוְּתָעָע, צְעַפְּנָטָע,
ニישטערן, קלעבן.
וּוּ בִּיסְטָן, שְׁטָרָאַלְעָבָל,
פָּאַסְטִּיקָל אִינְגְּזִיקָם,
שְׁנִירָעַלְעַ שְׁיָין?
דאָ אִין עַק וּוּעַלְט —

דא איז עק לעבען!
דאכט זיך, מען שטייט,
דאכט זיך, מען בלוייבט.
ראָאַד גוּט שוֹוִין נָאָד,
ראָאַד האָלֶט זיך אַיְיָן,
שׁוּוֹעֵר מִיט גַּעֲבָלָאָן,
שׁוּוֹעֵר מִיט גַּעֲפָאָד
טרוייבט,
רייבט.
אַקְסָן אַיְן רָאַסְט —
ריְפָן
סְקָרִיפָעָן.
גָּרוֹן.
רוֹן.
ריְפָעָן אַוְן טְרָאַמְפָלָעָן.
קוֹלוֹת, גַּעֲבָרוֹת.
שְׁטִוִּית דָּעַר וּוְצָגָן —
לְעַבָּן אַוְן טְוִוִּית
שְׁטִוִּיעָן בְּאַנְגָּאנֶר.
דא אַיְן דִּי רְאַמְפָעָן,
דא אַיְן דָּעַר רָאָנוֹ!
דא קָוְמָט מַעַן אָה, —
דא קָוְמָט מַעַן אָוָם.
דא קָוְמָט מַעַן,

ד א קומט
מען
ד א
קומט
מען
— — — אן.

ד י ג ע ש ט א ל ט נ פ ו נ א מ א ל :

אם מיר דארפֿן הערָן ! וואם אונדו קומט צוּהאנָן !
וואם האט איר געוועקט אונדו ? לאזט גיין אונדו פון דאנָן !

מיר ווילַן נישט מעָר אויפֿ דער ערְ זיך געפֿינָן .
צורך פון איר אויבֿערפלֶאָך לאזט אונדו אַנְטְּרִינָן !

מיר קאנָן קיַין רֵו מעָר אויפֿ איר שווֹן נישט האָבן .
פֿאָר בושׁה לאזט נאָך אַמְּאָל הײַנט אונדו באָגְרָאָבָן !

— צום אָש לאָמֵיר ליַיְגַּן די בִּינְעָר די לוֹיוּעַ !
אוֹשֶׁ פֿינְצְטָעַר וּוּרְטַ מִיר אַיְן די אוֹיְגַּן דַּעַם חֹוָה .

— אָן אַיְן , וואם די שטָאָט מײַן חֲרִיפּוֹת פֿלְעָגַט שאָצָן ,
אַפְּיוֹלוֹ דַּעַר „אַיְזָעְגָּעָר קָאָפּ“ קָאָן מִיר פֿלאָצָן .

— איך נעם די אינטאניקע קריין און איך שלויידער —
ווער דאָרָפּ בְּגַדִּי מְלֹכּוֹת? רִימֶסּ קְרִיעָה די קְלִידָעָר!

ニישט איך בלויין, דער פּוֹלִישָׁעָרּ קְעִינִיגּ ר' שאיל,
נָאָר אַיך אָן אֲ קְרִיּוֹן אַיּוֹ דֵי אָמּ בִּישְׁרָאֵל.

אין שטאט פֿון גַּעֲבּוֹרָן וּוּרְהַעַר הַעֲרָט אַונְדוּעָר שְׁבִּיטָּוֹבּ?
וּוּרְהַעַטְשָׁת אַונְדוּעָר קְוּמָעָן? וּוּרְהַעַטְשָׁת אַונְדוּר, וּוּרְהַעַטְשָׁת אַוְיָקּ?

פָּאָרְתּוֹרָה, פָּאָרְתּוֹרָה נִישְׁטָאָטּ מְעָרָה קִיּוֹן יוֹרְשָׁ,
אוֹ אַוְיָסְרִיּוֹן מִהְאָטָט אַונְדוּזְנוּ גַּעֲוָאָלָט מִיטְן שָׁוּרָשָׁ,

וּוּי פְּשָׂטוּיָּה דָּאָ פָּאָרְשָׁרוֹבָן אַין אַיִּיעָרָעּ סְפָּרִים —
דָּעַם צָאָן פֿון דֵי מַיְילָעָר, דָּעַם שְׁטִיּוֹן פֿון דֵי קְבָּרִים.

קוּם, נְבִיא, צוֹם עַמְקָה הַבְּכָא צַוְּשָׁוּבָן.
צַוְּשָׁוּבָן אַיךְ סְאַשְׁ, וּוּי דֵי בִּינְגָר בָּלְעָבָן?

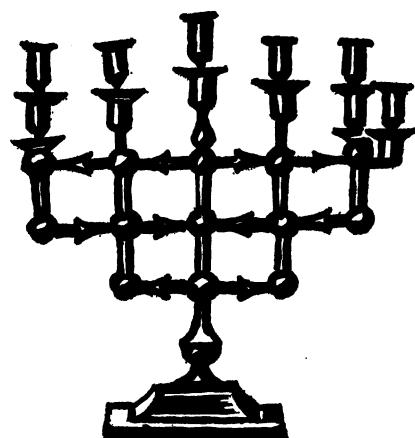
דָּעַם זְכָר דָּאָרָטּ פֿון דֵי מַאְיָדָאָנָעָקָם, טְרֻעְבְּלִינְקָעָם,
וּוּי אַיר הָאָטָט אַונְדוּזְנוּ אַקְעָרְשָׁתּ גַּעֲפִירָטּ, בְּעַלְיִפְנִיקָם?

די הַיּוֹם וּוּרְתָטּ מִיטְנִיכָּעָטּ נִיעָעָבָן בְּנִינִים פָּאָרְבִּיטָן,
נָאָר זְעַפְטּ נִישְׁטָאָטּ קִיּוֹן שְׁוּעָלָן וּוּ גַּוְטְמָאָרְגָּן צַוְּבִּיטָן,

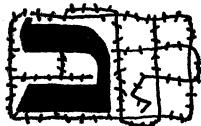
און שלום וועט קיינער נישט געבן אונדז, קיינער.
אוֹן ווַיְיָ אָונְדֶז, דֵי אַלְטָע צָעַלְאָמִיעַטָּע בִּינְעָר.

און ווַיְיָ צַו דַעַט אָוַיָּר, וּוְאַם הָאָט דָאָט פָּאַרְנוּמָעָן.
לְאַזְוָת גַּיְן אָונְדֶז פָּוָן וּוְאַגְּנָעָן מִיר זְעַנְעָן גַּעֲקוּמָעָן.

מִיר קְעַנְעָן נִישְׁט זְיַיְן דָא, דֵי פָוְסְטָקִיָּט צַו הָעָרָן.
צָוְרִיק וּוְילָן מִיר אַיְן דַעַר روֹ אַרְיָין קָעָרָן.

די קינדר פון מארגן:

אַטְשׁ קִינְדֶּר פָּוּנְעַתְּדָר, וֹאָם וּוּלְן עֲרֵשֶׁת קוּמְעָן,
מֵיר הָאָבָן וַיְזַקְנִים דָּאָם קְלָאָגְלִיד בָּאָנוּמָעָן.

מֵיר וּוּלְן דָּאָם לְעָרְנָעָן אַמְּאָל אֵין דֵי בִּיכְעָר,
וּוּסְ'בָּלוֹת אָוִיפָּזְיַיְהָעָן וּוּעָטָפָן דָּעָר רַצְיחָתָן.

וּוּסְ'וּלְן אָונְדוֹ שְׂטָעָבָן דֵי שְׂוָרוֹת וַיְיַדְרָאָטָן,
אוּן מִירָן אַיְיךְ נָאָבָגְיָין — אַפְּינְגְּצְטָעָרָעָר שָׁאָטָן.

וּוּעָנוּ אַלְץָן וּוּעָטָפָן אֵין כְּתָבִים שָׁוִין וּוּעָרָן אַמְּאָלִיק —
גַּעֲדָעָנָךְ וֹאָם אַמְּאָל חָאָט גַּעֲטָאָן דֵיר עַמְּלָק ! —

דָּאָם וּוּלְן מֵיר חָוָן, טִיְּטָשָׁן אוּן דְּרִינְגְּגָעָן,
וַיְיַסְרָאָרָת אוּן וַיְיַזְרָאָרָת מְטָאָגְגִּיטְעָלְבָעָן שְׁלִינְגָּעָן,

וואָי פ'חאָט אַיְיךְ דער צוֹרֶד גַּעֲקוֹילֶט אָוֹן גַּעֲקוֹילֶט,
מייט קְבָּרוֹם דֵּי עַרְד אַיְיךְ צַעֲבִיּוֹלֶט-אָוֹן-צַעֲבִוֶּט.

צי דָּאָרְפָּן מֵיר קְוּמָעָן אוֹיפְּ אַיְרָ, נָאָךְ פָּאָרְמָעָרָן
דָּעַם בְּעַכְּבָּרָ פָּוּן סְמָם אָוֹן דָּעַם לְאָגָלָ פָּוּן טְרָעָרָן?

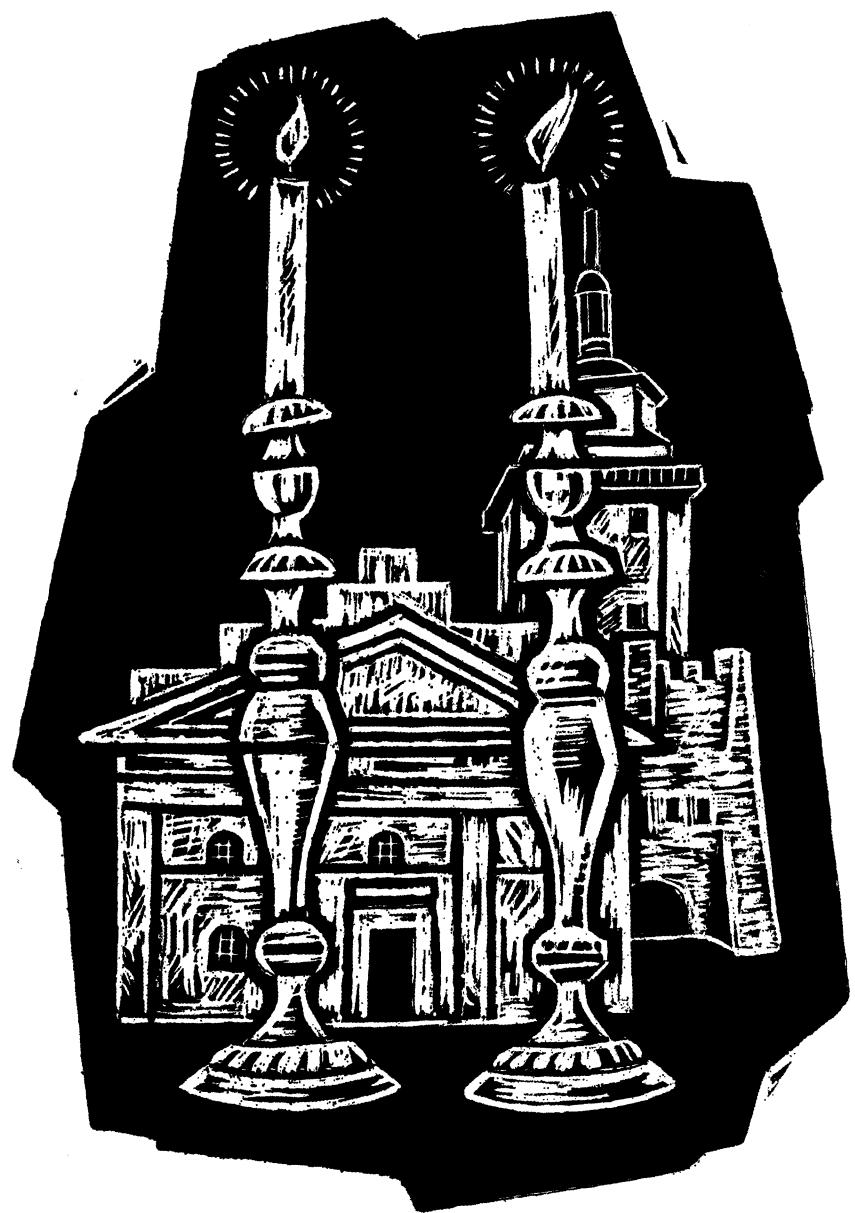
מֵיר הָאָבָּן גַּעֲהָרָטָ, נָאָךְ נִישְׁתָּחָתָ קְעַנְעָדָיקָ הָעָרָן,
דָּעַם גָּאנָגָ פָּוּן גְּרוֹשִׁיםָ, פָּוּן לְעַצְמָנוּ נִישְׁתְּיוּעָרָן.

אַיְן אָונְדוֹעָרָעָ נָאָךְ-נִישְׁטָדְפָּאָרָן-עָנָעָ לִיְּבָעָרָ.
פָּאָרְקָרִיצָט אַיְזָ דָּאָם רָאָךְ שְׂוִיןָ, דָּעַרְ קְנוֹטָ פָּוּן דֵּי טְרִיבָעָרָ.

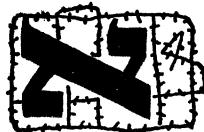
כָּאָטָשׁ דָּוָרָ נָאָךְ אָ דָוָרָ אַיְזָ מִיטָּ נְאָכְקָוָם זִיךְ נְזָהָגָ,
וּוּעַטָּ אָפְשָׁרָ זִיְּן בְּעַסְעָרָ אָוְנוֹזָ בְּלִיְּבָן נִישְׁתְּדָאָיקָ? ...

צַו זִיְּן אַיְן דָּעַם אָוְמוֹזָיָן וּוְיִאָצְטָעָרָ, וּוְפְּרִיעָרָ,
מייט אַלְעָ פָּאָרְלָאָשָׁעָנָעָ קִינְדָּעָרָ — בְּנִירְיעָרָ?

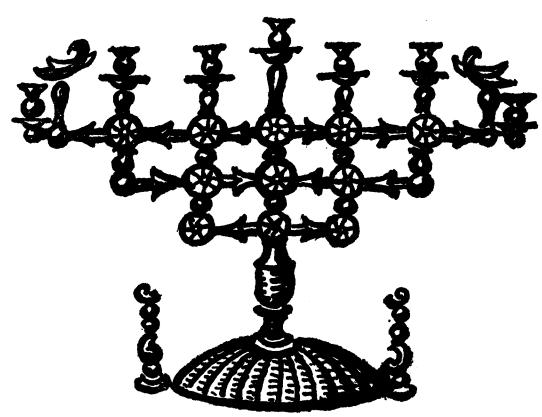
ד י ב ע ל י י פ נ ק ס :

יר זיידעם פון געכתהן, אויר קינגעער פון מאָרגן,
ווער ס'אייז שווין נישטֿאַ מעֶר, ווער ס'אייז נאָך נישטֿאַ,
אוּן ווער פֿרְזֶפֶט אוּיר אוּיפֶ אָונִ דער הייליקער שעָה —
זאָל קינגעער נישטֿ זויַן פֿאָרְן אָומְגָלֵיךְ פֿאָרְבָּאָרגָן.
געשׂטאָלטָן פון עֶבֶר, פון מאָרגן, פון אַיצְטָן,
איַן דריַיעַן פֿאָרְפָּלָאָכְטָן אָזְוִי וויַ דָּאָם לִיכְטָן
פון זיידְנֶם הַבְּדָלָה אוּן באָכְעָשִׁים קוֹילְעָטָשׁ.
די הַיְמָשְׁטָאָט, ווּס'אייז אָונְדוּזָעַר יְהָוָם פֿאָרְקְרִיצְטָן
אָזְוִי וויַ אָין שְׂטִיבְּנָעַר אָין אַלְטָע פֿאָרְהָוִילָן,
אוּוּקְטְּרָאָגָן לְאָמִיר זויַ אַיצְטָעַר מִיטַּ זִיר

אויף אונדזערע רוקנַס פון לײַדַן געבעיגַן,
 מיט אלציגָג : מיט גאָסַן, מיט שטיבָּעַר, בִּית־יעולְמַס,
 מיט בריקַן אָוֹן מוּירַן, ברַאמְעַם אָוֹן באַשְׁטַעַם,
 אָוֹן טַראָגַן זַי וּדי דַעַם שׂוֹאָרְצָאָפֶל אָוֹן אָוְבָּהָג,
 אָזְוֵי וּווֹ אַלְבָּן, מיט לִיבְשָׁאָפֶט אָוֹן פְּשָׁטוֹת.
 מַיר נַעֲמָן זַי מיט אָין גַּלְיאָרָעַם פָּוֹן לַעֲבָן,
 אָין טָעַג פָּוֹן יּוּמְטָובִים אָוֹן וּאָכִיקִיט גַּרְוִיעָר.
 פָּאָרְלָאָשָׁן די גָּאָסַן — דַּאָּךְ קָעַן זַי נַאָּךְ גַּעַבָּן
 אָוְנְדוֹן לִיכְטַּפְּרָן נַעֲבָטָן, פָּאָרְמָאָרְגָּן אָוֹן אִיצְּטָן;
 זַאָּל פָּאָלָן אִיר אָפְשָׁיָּין אוֹיף אָוְנְדוֹן וּווֹ אַלְבִּיָּץ
 אָין צִיְּטָן פָּוֹן חַשְׁכּוֹת, יְמָרוּם אָוֹן טְרוּיָּעָר.
 בַּיּוֹם אָפְעָנָעָם טָאָוָל — בַּיּוֹם אָפְעָנָעָם טְרוּיָּעָר
 לְאָדָטִיאָן זַי אִוְּתָּה וּווֹ אַלְיְוָקָעַ מִשָּׁא,
 די הַיוּעָר וּווֹ אַלְמָעָרָם פָּאָנָאָנְדָּרְגָּעָרְקָטָעָן,
 די פָּעַנְצָטָעָר מיט לִידְעָר פָּוֹן נַיְמָאָרִינָם בְּלָאָסָעָן,
 מיט לִיְכְּטָעָר לְצָנוֹת אָוֹן שְׂוּעָרְלָעְכָּעָר פְּלוֹגְתָּאָא,
 גַּעַזְאָגָעָן פָּאָרְשָׁטְיקָטָעָן, אָין זַאָמָעָק פָּאָרְשָׁלָאָסָעָן,
 מיט קִיְּטָרְגָּעְקָלָאָגָן אָין די מוּיְעָרָן קָאָלְטָעָן,
 מיט הַיְמָנָעָן אָוֹן שְׁבוּעוֹת פָּוֹן אַחֲרוֹת, גַּעַנְאָסָעָן,
 אָוֹן נַאָּךְ־נִישְׁטָּה־פָּאָרְלִוְיְרָעְנָעָר הַאָפְעָנָוָג אַלְטָעָר.
 מַיר טַרָּאָגָן די שְׂטָאָט מיט אִיר פְּילְדָּעָר, גַּעַחָאָזָעָע.
 אָט וּווֹ אַ בְּעַלְמָוָם, נִישְׁטָּה קִיְּן יוֹדָה, חִינְקָטִיםִיט
 דַּאָּס נַאָּךְ־נִישְׁטָּה־אִינְגָּאָגָןָן פָּאָרְשָׁרְפָּחָטָעָן וּוּגָל
 אָוֹן סְפִּילְטִינָּאָךְ פָּוֹן הִינְטָן די גַּאֲלָדָעָנָעָן פָּאָוּעָע

מייט שטאלצעע, כאטש איבערגעבראכגען פלייגל,
די פעדערם פאָרלוורענע — נישט צו איר שאנדע ...
מיר טראָגן די שטאמֶט, ווי אַין זאמֶן צעגלאַיט
האָט משה געטראָגן דעם משכּן אַין וואָנדער ;
מיר טראָגן זי טריי, ווי אַסְפֵּר פֿון פִּיעָר,
די מײַערן-ישטיקער ווי לוחות ווי נײַע.
מיר טראָגן זי אַיִּטְהָאָן זיינְצָאָר אַקְמִיעָן,
און ווי מייט אַ ברְכָּה זיינְצָאָר — דער זיינְצָאָר.
מיר טראָגן זי ווי אַוִּיפְּטָה די אַקְסְּלָעָן אָן אַרְזָן
מייט עַמְּעַנְגָּס חַיְלִיק אָן זוֹבָעָר גַּעֲבִיָּה
אוֹ שְׁטִיְין זָאָל זי פָּאָרְכְּטִיק אָן דּוֹיְעַדְיוֹקְבְּלִיבִּיך
אין קְדְשִׁיקְדְשִׁים פֿון אָונְדוּעָר זְכָרוֹן
פֿון יָאָרָן בַּיְיָ אָרָן,
פֿון אַיִּיבִּק בַּיְיָ אַיִּיבִּק,
וְנִאָמֵר אָמֵן.

צו די נעמען פון יידישע היסטארישע פערזענעלעכקייטן פון לובלין

לייטן סדר ווי זי קומען אין דער פֿאַמע

דער זה, (דער זענער), דער הויה פון לובלין — ר' יעקב- יצחק האראוויז. תלמיד און נאכפאלגער פון בעל-שס-טוב און באגריננדער פון דער חסידות- באומונגונג. איינער פון די גדולי- ייִשְׂרָאֵל אין פּוֹילִין. געשטארבן אין יאָר 1815.

דער "אַיְזָעָר קָרְבָּה" — ר' עזריאל הלוּ האראוויז, באַווסטער וּבָאַונְגָּה און גִּיסְטִיקָר אוּרטָרִיטָעָט פון לובלין אַיְזָעָר קָרְבָּה. צוֹלִיב זִין שָׁאָרְפָּן אַנְאָלִיטִיכָן מֶוח אָן שְׁטוּרְעָנְגָן אָפָּן פון לעַרְנָעָן האָט מעָן אַים גַּעֲרוֹפָן דער "איְזָעָר- נָמָר קָאָפָּה".

שאַוְל וּאַל — גַּעֲלַבְתָּ אַיְזָעָר קָרְבָּה זִיבְעַצְנָטִין יִיחֵד. לעַגְעַנְדָּאָרָעָר קָעְנִיג פון פּוֹילִין, וּוּטְלָכָרָה האָט גַּעֲהַעַרְשָׁת בְּלוּזִי אַיְזָעָר. וּדי לעַגְעַנְדָּאָר דער צִילְט, האַבָּן אַיְזָעָר דִּילְפּוֹילִישָׁעָר פרִיצִים נִישְׁתְּגַעְנָט קָומָעָן צוֹ אַהֲסָס צוֹוִישָׁן זִיך וּוּמָעָן אַוְיסְצָוּרְיָילְן אַלְסָ קָעְנִיג. הַיּוֹת דָּאָס האָט גַּעֲדָאָרָפָט אַדוֹרְכַעְפִּירָט וּוּמָרָן דָּעַם זָעַלְבָּן טָאגָה, האַבָּן זִי באַשְׁגָּאָסָן אֶזֶדְעָרָעָר- בְּעַסְטָעָר פָּאָרְבִּיגְיָינְרָעָר זָאָל זִין דָעַרְוּיָיל קָעְנִיג. אָן דָּאָס אַיְזָעָר גַּעֲוָן דער יִד שָׁאוֹל וּוּאָל.

דער מֵהָרָשָׁלָם — ר' שלמה לוריא, גַּעֲלַבְתָּ אַיְזָעָר קָרְבָּה זִיבְעַצְנָטִין יִאָרְהַוְנְדָעָרָט. גַּעְנְשָׁטְמִיט זִין לְוִידָהָת אָן חַרְפּוֹת. גַּעֲשְׁטָאמָטָט פּוֹן וּוּאָרָם, זִיְתְּשָׁלָאָנָד. גַּעְוָעָן דָּבָר אַיְזָעָר- אַסְטְּרָאָג, וּוּאַלְיָינְעָר גַּעְגָּנָט. גַּעְקָומָעָן פּוֹן דָּאָרְטָן קִין לְוּבָּלִין צוֹ פָּאָרְנָעָמָעָן דִּי שְׁטָעַלְעָר פּוֹן דָאַשְׁ-יִשְׂרָאֵל.

דער מֵהָרָשָׁלָם — ר' מאיר בְּנֵי-גְּדָלִיה, וּוּמָעָן מַשְׁעָן האָט אוּזָק גַּעֲרוֹפָן ר' מאיר לְוּבָּלִין, דָעַר מַהְרִים פּוֹן לְוּבָּלִין. פָּאָרְנוּמָעָן דָעַם כְּסָא-הַרְבָּנוֹת אָן שְׁטָעַלְעָר פּוֹן דָאַשְׁ-יִשְׂרָאֵל אַיְזָעָר בִּזְמָעָן סֻפָּה פּוֹן זִין לְעָבָן (1616).

פּוֹן זַעֲלָבָן מַחְבָּר דִּעֲרֵשִׁינָּעָן :

ברוייט און בלוי (ליידער) לובלין 1934

דאָס פֿייפֿל אַין די בערג (ליידער) וואָרשע 1936

אויפֿן אַש פּוֹן מַיִין הַיִם (פאָעָמָע) פֿאָרִיז 1945

אַ בּוּיָם צוֹוִישָׁן חַוְּרוּבּוֹת (ליידער און פֿאָעָמָע) פֿאָרִיז 1947

צוֹוִישָׁן רֹוַאיְנָעָן אַון רֹוְשְׁטָאוּוֹאַנִּיעָס (רייזַע-איינְדֶּרְדוֹקָן פּוֹן פּוַיְלָן) פֿאָרִיז 1949

אַ רְעַנְגְּבִּיגְּן אַיְבָּעָר גְּרַעְגַּעַץָּן (ליידער און פֿאָעָמָע) פֿאָרִיז 1950

דָּעָר נִיגּוֹן פּוֹן דָּרוֹת (דְּרָאַמְּצָאַיְשָׁן פֿאָעָמָע) פֿאָרִיז 1950

גַּעֲקְלִיבְּעָנָעָן לִידְעָר, וואָרשע 1954

אַ לִיְּטָעָר צָוּ דָּעָר זָוָן (ליידער און פֿאָעָמָע) פֿאָרִיז 1954

בלּוּמָעָן פּוֹן באָדְיוּר (ליידער און פֿאָעָמָע) פֿאָרִיז 1959

גָּאָלָד אַון פִּיעָר (מַשְׂלִים אַון ליידער) 1962

